

Γυναικοκτονίες: όταν οι ανθρωποκτονίες έχουν φύλο

Εγκλήματα τιμής, εγκλήματα πάθους, δολοφονίες για την προίκα, ακρωτηριασμοί γυναικείων οργάνων, βρεφοκτονίες κοριτσιών, αναγκαστικοί γάμοι που καταλήγουν στο θάνατο

Η έμφυλη βία συνιστά κοινωνικό φαινόμενο των σχέσεων κυριαρχίας ανάμεσα στα φύλα και ταυτόχρονα δυναμικό μέσο για τη διαιώνισή τους. Είναι φαινόμενο διαχρονικό - εμφανίζεται σε όλους τους χρόνους της ιστορίας -, παγκόσμιο - αφορά με διαβαθμίσεις όλους τους πολιτισμούς -, αλλά και συστημικό, συνθήκη και απότοκο της πατριαρχίας ενός συστήματος βαθιά ριζωμένου στην ιδεολογία, την πολιτική, την οικονομία και την κοινωνία και χαρακτηρίζει όλες τις προσωπικές και κοινωνικές σχέσεις. Ιστορικά, η γυναικοκτονία έχει αξιοποιηθεί από το πατριαρχικό σύστημα για να διασφαλίσει την ανδρική κυριαρχία και την υποταγή των γυναικών.

Η ακραία μορφή της έμφυλης βίας είναι οι γυναικοκτονίες, η εκ προθέσεως δολοφονία γυναικών από άντρες εξαιτίας του φύλου τους. Μια διττή ταυτότητα εγκλήματος: η βίαιη αφαίρεση της ζωής ενός ανθρώπου και η ακραία μορφή της έμφυλης βίας.

Σε παγκόσμιο επίπεδο, περίπου 83.000 γυναίκες και κορίτσια δολοφονούνται κάθε χρόνο, ενώ περίπου 50.000 από αυτές χάνουν τη ζωή τους από τον σύντροφό τους ή κάποιο μέλος της οικογένειάς τους. Το σπίτι, καταφύγιο για τους ανθρώπους, μεταβάλλεται για πολλές γυναίκες στον πιο επικίνδυνο τόπο για την ασφάλειά τους, ακόμα και για την ίδια τους τη ζωή. Η στατιστική μεταφράζεται σε μια ωμή καθημερινότητα: κατά μέσο όρο 137 γυναίκες δολοφονούνται κάθε ημέρα, δηλαδή μία κάθε δέκα λεπτά. Η στατιστική μεταφράζεται σε μια ωμή καθημερινότητα: κατά μέσο όρο 137 γυναίκες δολοφονούνται κάθε ημέρα, δηλαδή μία κάθε δέκα λεπτά. Τα στοιχεία αναδεικνύουν μια ζοφερή έμφυλη πραγματικότητα που επιβάλλει άμεσες και αποτελεσματικές πολιτικές πρόληψης και αντιμετώπισης. Δεν μπορούμε να μιλάμε για κράτος δικαίου, δημοκρατία και ανθρώπινα δικαιώματα όταν διακυβεύεται εκτός των άλλων και λόγω φύλου το ίδιο δικαίωμα στη ζωή.

Οι γεωγραφικές διαφοροποιήσεις δεν αναιρούν την καθολικότητα του προβλήματος. Η Αφρική εμφανίζει τον υψηλότερο δείκτη θανάτων από έμφυλη βία, περίπου 2,9 ανά 100.000 γυναίκες, ενώ ακολουθούν η Αμερική, η Ωκεανία και η Ασία. Η Ευρώπη εμφανίζει σχετικά χαμηλότερους δείκτες, περίπου 0,5 ανά 100.000 γυναίκες, όμως ακόμη και εκεί η εικόνα παραμένει ατελής, καθώς πολλές χώρες δεν καταγράφουν επίσημα τις γυναικοκτονίες ως ξεχωριστή κατηγορία εγκλήματος. Η συμπερίληψη των γυναικοκτονιών στις ανθρωποκτονίες συνιστά επιλογή απόκρυψης.

Παρά τη θεσμική άρνηση για την αναγνώριση της γυναικοκτονίας ως διακριτής ανθρωποκτονίας λόγω φύλου, οι κοινωνίες έχουν προχωρήσει χάρις στην πίεση που ασκούν

τα γυναικεία και φεμινιστικά κινήματα και τις κατονομάζουν. Σε καθημερινή σχεδόν βάση, τα ΜΜΕ αναφέρονται στις γυναικοκτονίες, αναπαράγοντας πολλές φορές τα σεξιστικά πρότυπα, καθώς τα θύματα: οι γυναίκες προβάλλονται μέσα από σεξιστικού χαρακτήρα φωτογραφίες.

Η Ελλάδα δεν αποτελεί εξαίρεση σε αυτή την πραγματικότητα. Η γυναικοκτονία δεν αναγνωρίζεται ως διακριτό αδίκημα στον Ποινικό Κώδικα, γεγονός που έχει ως συνέπεια τα περιστατικά να καταγράφονται κυρίως από δημοσιογραφικές έρευνες, οργανώσεις και ανεξάρτητα δίκτυα. Σύμφωνα με συγκεντρωτικά στοιχεία, από το 2010 έως το 2023 δολοφονήθηκαν στη χώρα 202 γυναίκες, ενώ το 2025 καταγράφηκαν 19 γυναικοκτονίες, αριθμός αυξημένος σε σχέση με το 2024. Παράλληλα, οι καταγεγραμμένες υποθέσεις ενδοοικογενειακής βίας ξεπέρασαν τις 22.000 το 2024. Τα δεδομένα αυτά δεν αποτελούν απλώς αριθμούς. Αποκαλύπτουν την αδυναμία των θεσμών να προλάβουν τη βία πριν φτάσει στο πιο ακραίο της σημείο.

Οι γυναικοκτονίες δεν εξαντλούνται στη λεγόμενη ιδιωτική σφαίρα και δεν είναι μόνο ατομικού χαρακτήρα. Οι γυναίκες δεν κινδυνεύουν μόνον από τον σύντροφο τους τέως και νυν ή από τον περαστικό που τις θεωρεί κτήμα του. Η ζωή των γυναικών κινδυνεύει ομαδικά μέσα από συστημικά εγκλήματα που ανάγονται σε νοοτροπίες, ήθη και έθιμα. που διατηρούνται χάρις στην κοινωνική αδιαφορία ή και ανοχή. Πρόκειται για μαζικές γυναικοκτονίες που συντηρούνται από γενιά σε γενιά.

Μια μαζική κατηγορία γυναικοκτονιών είναι οι λεγόμενες «δολοφονίες τιμής». όρος που κυριαρχούσε στο παρελθόν για πολλές από τις γυναικοκτονίες. Πρόκειται για δολοφονίες που διαπράττονται από μέλη της ίδιας της οικογένειας με στόχο την «αποκατάσταση της τιμής». της οικογένειας που αισθάνεται προσβολή από τη συμπεριφορά μιας γυναίκας ή κοριτσιού της οικογένειας. Στο Πακιστάν, περίπου 110 τέτοια εγκλήματα καταγράφηκαν το 2025 στην επαρχία Sindh.

Η ίδια λογική εμφανίζεται και σε άλλες μορφές μαζικών γυναικοκτονιών, όπως οι δολοφονίες που συνδέονται με τη διαμάχη για την προίκα στη Νότια Ασία. Στην Ινδία, το 2022 καταγράφηκαν περισσότερες από 20.000 γυναικοκτονίες, από τις οποίες σχεδόν 8.000 σχετίστηκαν με την αδυναμία πληρωμής της προίκας από την οικογένεια της γυναίκας. Το 2023 καταγράφηκαν επίσης 428.000 εγκλήματα κατά γυναικών, με τους θανάτους από κακομεταχείριση από τον σύζυγο ή συγγενείς να ξεπερνούν τις 133.000.

Οι επιθέσεις με οξύ συνιστούν επίσης μορφή ακραίας βίας κατά των γυναικών. Σε αυτές τις επιθέσεις, τα θύματα είναι 80–91% γυναίκες και οι δράστες συχνά τιμωρούν την απόρριψη, από την πλευρά της γυναίκας, ενός γάμου ή μιας σχέσης. Στην Ινδία καταγράφονται περίπου 200–300 επιθέσεις κάθε χρόνο, ενώ στο Μπαγκλαντές περίπου 3.000 θύματα μεταξύ 1999–2011²⁹ Οι επιθέσεις αυτές στην περίπτωση που δεν οδηγούν στο θάνατο αφήνουν πίσω τους

μόνιμες παραμορφώσεις ή τύφλωση, αποτελώντας ένα από τα πιο βάνουσα παραδείγματα τιμωρίας της γυναικείας «ανυπακοής».

Σε ορισμένες περιοχές, η βία αποκτά ακόμη πιο ακραία μορφή μέσα από πρακτικές όπως ο λιθοβολισμός. Στο Ιράν, το Αφγανιστάν, τη Σομαλία και το Ιράκ γυναίκες λιθοβολήθηκαν μέχρι θανάτου για μοιχεία ή σχέσεις που θεωρήθηκαν «ανάρμοστες». Αυτές οι γυναικοκτονίες αποκαλύπτουν πόσο βαθιά μπορεί να ενσωματωθεί η έμφυλη βία σε ορισμένα νομικά ή πολιτισμικά συστήματα.

Στην Αφρική, τη Μέση Ανατολή, την Ασία, σε 30 περίπου χώρες και όχι μόνον σε όσες ο ακρωτηριασμός των γυναικείων γεννητικών οργάνων είναι εξαιρετικά διαδεδομένος, εκατομμύρια γυναίκες υφίστανται ακρωτηριασμό, πολλές από τις οποίες οδηγούνται εξαιτίας του στο θάνατο. Πάνω από 230 εκατομμύρια γυναίκες και κορίτσια έχουν υποστεί αυτή την απάνθρωπη πρακτική, ενώ 4 εκατομμύρια κορίτσια κινδυνεύουν να την υποστούν κάθε χρόνο. συνήθως πριν από την ηλικία των 15 ετών. Οι επιπτώσεις στην περίπτωση επιβίωσης είναι εξαιρετικά σοβαρές: επιπλοκές στον τοκετό, χρόνια πόνο, σεξουαλικές δυσλειτουργίες και ψυχολογικά τραύματα. Παρά τις διεθνείς εκστρατείες, η πρακτική επιβιώνει. Συνδέεται με κοινωνικές αντιλήψεις περί τιμής και καθαρότητας,. Στην πραγματικότητα είναι αλληλένδετες με τις αντιλήψεις για τη γυναικεία σεξουαλικότητα και τον έλεγχο των γυναικών. Το σώμα των γυναικών είναι για να καρποφορεί, δεν ανήκει στις ίδιες. Ο ακρωτηριασμός μειώνει τη σεξουαλική τους επιθυμία, διασφαλίζει την παρθενία πριν το γάμο και εγγυάται την πίστη στο σύζυγο.

Η σκόπιμη θανάτωση νεογέννητων κοριτσιών λόγω φύλου, οι βρεφοκτονίες κοριτσιών καταγράφονται επίσης μαζικά σε χώρες όπως η Ινδία, η Κίνα και το Πακιστάν.

Σε Ινδία και Κίνα εκτιμάται ότι συμβαίνουν περίπου 2 εκατομμύρια ετησίως πριν- στη βάση επιλεκτικών αμβλώσεων λόγω φύλου- ή αμέσως μετά τη γέννηση. Και η εξόντωση συνεχίζεται στη διάρκεια της πρώτης βρεφικής ηλικίας.

Στην Ινδία εκτιμάται ότι περίπου 239.000 κορίτσια πεθαίνουν κάθε χρόνο λόγω διατροφής και υγειονομικής φροντίδας.

Ο αναγκαστικός γάμος για τα κορίτσια μικρής ηλικίας οδηγεί επίσης πολλά κορίτσια σε συστηματική κακοποίηση και στο θάνατο. Παγκοσμίως, περίπου 640 εκατ. γυναίκες παντρεύτηκαν πριν τα 18, και 12 εκατ. κορίτσια εξαναγκάζονται σε γάμο κάθε χρόνο. Παιδικοί γάμοι συχνά συνοδεύονται από σωματική και σεξουαλική βία, ενώ περίπου 12 εκατομμύρια κορίτσια εξαναγκάζονται σε γάμο κάθε χρόνο, δηλαδή ένα κορίτσι παντρεύεται κάπου στον κόσμο περίπου κάθε τρία δευτερόλεπτα. Το φαινόμενο εμφανίζεται κυρίως στη Νότια Ασία, όπου βρίσκεται σχεδόν το 45 % των παιδικών γάμων παγκοσμίως, αλλά και σε περιοχές της υποσαχάριας Αφρικής, της Μέσης Ανατολής, της Λατινικής Αμερικής και της Ανατολικής Ασίας. Οι γάμοι αυτοί, συχνά με πολύ μεγαλύτερους άντρες, συνοδεύονται από σωματική και σεξουαλική βία κατά των κοριτσιών. Οι συνέπειες είναι ακόμη και θανατηφόρες: εκτιμάται ότι περισσότερα από 22.000 κορίτσια πεθαίνουν κάθε χρόνο από επιπλοκές

εγκυμοσύνης και τοκετού που σχετίζονται με παιδικούς γάμους, δηλαδή πάνω από 60 θάνατοι την ημέρα, με τις περισσότερες περιπτώσεις να καταγράφονται στη Δυτική και Κεντρική Αφρική και στη Νότια Ασία.

Η σεξουαλική εκμετάλλευση ανηλίκων αποτελεί μια από τις πιο σκοτεινές πλευρές της έμφυλης βίας. Χιλιάδες κορίτσια ηλικίας 10 έως 17 ετών εμπλέκονται σε δίκτυα παιδικής πορνείας και trafficking, ιδιαίτερα σε περιοχές της Νότιας και Νοτιοανατολικής Ασίας. Στην Ινδία εκτιμάται ότι 10.000 έως 15.000 κορίτσια βρίσκονται σε καθεστώς σεξουαλικής εκμετάλλευσης, στο Μπαγκλαντές περίπου 2.000 έως 3.000 και στην Ταϊλάνδη έως και 40.000. Οι θάνατοι από βία, ασθένειες ή ψυχολογικό τραύμα είναι συχνοί αλλά σπάνια καταγράφονται επίσημα.

Ο χάρτης αυτός της βίας λόγω φύλου δεν εξαντλεί όλες τις περιπτώσεις. Στόχος του είναι να φέρει στην επιφάνεια εγκλήματα κατά των γυναικών που δεν συμβαίνουν δίπλα μας αλλά καταδικάζουν σε αργό ή γρήγορο θάνατο χιλιάδες γυναίκες. Είναι και αυτές γυναικοκτονίες και οφείλουμε να τις συμπεριλαμβάνουμε στον τραγικό απολογισμό των γυναικών που χάνουν τη ζωή τους λόγω του φύλου τους. Το κάψιμο των «μαγισσών» στο παρελθόν έχει δώσει τη θέση του σε επαναλαμβανόμενα εγκλήματα κατά των γυναικών που άλλοτε αποδίδονται σε μανιακούς, άλλοτε σε ερωτευμένους, άλλοτε σε απατημένους και άλλοτε σε πολιτισμικές αντιλήψεις και πρακτικές. Το πατριαρχικό σύστημα αρνείται το συστημικό και βαθιά πολιτικό χαρακτήρα του φαινομένου και μας προτρέπει να μην επιδεικνύουμε «νοσηρό ενδιαφέρον» για αυτές τις φρικαλεότητες. Η διαδικασία άρνησης του συστημικού και πολιτικού περιεχομένου αυτής της κυριαρχίας συμβάλλει στη διαιώνισή της, επιδιώκοντας γυναίκες αδύναμες, ευάλωτες και φοβισμένες. Οι αποκαλούμενοι «μανιακοί» που διαπράττουν αυτές τις θηριωδίες εκφράζουν τη λογική κατάληξη του μίσους προς τις γυναίκες, η οποία διαπερνά ολόκληρη την κουλτούρα της πατριαρχίας.

Βιβλιογραφία

- Al Jazeera. (2025, October 29). Massacre in el-Fasher: What's happening in Sudan right now? <https://www.aljazeera.com/news/2025/10/29/massacre-in-el-fasher-whats-happening-in-sudan-right-now>
- Boyle, E. H. (2002). *Female genital cutting: Cultural conflict in the global community*, Johns Hopkins University Press
- Churchill, R. P. (2018). *Women in the crossfire: Understanding and ending honor killing*, Oxford University Press
- Deane, T. (2024). *Gender-based violence and femicide in South Africa*. Springer
- Dobash, R. E., & Dobash, R. P. (1992). *Women, violence and social change*, Routledge
- Forbes, (2025) Every day, 137 women and girls are killed by intimate partners or family members. <https://www.forbes.com/sites/ewelinaochab/2025/11/27/every-day-137-women-and-girls-are-killed-by-intimate-partners-or-family-members/>

- Guilmoto, C. Z. (2012). Skewed sex ratios at birth and future marriage squeeze in China and India. *Demography*, 49(1), 77–100. <https://doi.org/10.1007/s13524-011-0083-7>
- Jill Radford and Diana E. H. Russel (1992), *Femicide: The Politics of Woman Killing*, Twyane Publishers
- Mediterranean Institute for Investigative Reporting (MIIR). (n.d.). Femicides & violence against women in Europe. Ανακτήθηκε από <https://miir.gr/en/femicides-violence-against-women-in-europe/>
- MM News. (2025). Sindh records 110 honor killings including 82 women this year. <https://mmnews.tv/sindh-records-110-honor-killings-including-82-women-this-year>
- Staudt, K. (2008). *Violence and activism at the border: Gender, fear, and everyday life in Ciudad Juárez*. University of Texas Press
- UNICEF. (2025). Female genital mutilation: Global data overview. <https://data.unicef.org/topic/child-protection/female-genital-mutilation>
- UNICEF. (2016). Protecting children from sexual exploitation: Global report on child trafficking and commercial sexual exploitation. <https://www.unicef.org/protection/child-trafficking-and-exploitation>
- UNODC & UN Women. (2024). Global study on gender-related killings of women and girls (Femicide). <https://www.unodc.org>
- Wifitalents. (2023). Acid attack statistics: Women as primary victims. <https://wifitalents.com/acid-attack-statistics/>

Μαρία Ρεπούση

Σοφία Στυλιανού

Άννα Χριστοπούλου